

Publiek in het Familiepark tijdens Theater aan Zee, Foto Frank Keirsebilck.

[K] **THEATER AAN ZEE IS VAN IEDEREEN.
EIGENAARSCHAP BIJ HET OOSTENDSE FESTIVAL**

“Wat es dat eigenlijk, da me hier goan zien?” “Wacht, k zal es een blaadje goan vragen bij da madamsje.”

De twee dames van middelbare leeftijd zijn vol vertrouwen. Wat hen wacht, is nochtans geen evident theater: jonge theatermakers Barbara en Stefanie Claes scheppen met *Triomff* een woordloos en onbehaaglijk universum. Dat ze daar toch vier keer een volle zaal mee lokken, mag een wonder heten. Nog wonderlijker: het volledige deelprogramma Jong Theater was tijdens Theater Aan Zee (TAZ) editie 2011 als eerste uitverkocht, met een bezettingsgraad van 94 procent. Wie beweert dat theater bij het grote publiek zijn draagvlak verliest, staat in Oostende verbaasd te kijken.

Dat het publiek (voor de helft afkomstig uit de regio Oostende) blindelings tickets koopt voor jong en onbekend werk, wijst op een groot vertrouwen in het festival. Voor jonge makers is TAZ dan ook een gedroomde kans om hun (ook minder toegankelijke) creaties te toetsen. Het publiek verdraagt veel, want het beschouwt TAZ als “van bij hen” of zelfs “van hen”. Dit eigenaarschap, dat ook de andere

geledingen van het festival doordrenkt, is cruciaal voor het succes van TAZ.

TAZ ontstaat in 1997 in de schoot van de stedelijke vzw Toerisme Oostende, als een amalgaam van muziek, pril theaterwerk en plein- en straatspektakels. VRT-cameraman Luc Muylaert is de initiatiefnemer. Het festival groeit gestaag en overstijgt al gauw zijn lokale uitstraling, vooral wat betreft het Jong Theater, dat de belangrijkste ontmoetingsplaats wordt voor jonge Vlaamse makers. Toerisme Oostende kan de logistieke en infrastructurele groei van het festival niet meer volgen, en in 2004 wordt TAZ overgeheveld naar de onafhankelijke vzw TarTarT. In 2005 dient TarTarT een subsidiedossier in bij de Vlaamse Gemeenschap en wordt vanaf 2006 gehonoreerd als professioneel kunstenfestival. Tot op dat moment gebeurt de coördinatie van het festival door vrijwilligers – pas met de Vlaamse subsidies neemt TAZ zijn eerste werknemers in dienst. Luc Muylaert: “In het begin was dat plezant, maar na een tijd werd TAZ heel belastend. Ik deed alles alleen: programmatie, communicatie, aanwervingen...” Sinds 2006 is Muylaert in dienst, maar de *do it yourself*-mentaliteit heeft hij niet verloren. Wie de artistiek leider tijdens

Het decor van *Ballet Dommage*, een voorstelling in het deelprogramma Jong Theater van Theater aan Zee, Foto Frank Keirsebilck.

het festival eigenhandig een vrachtwagen ziet helpen lossen, hoeft daar niet versteld van te staan.

De organisatiestructuur van TAZ heeft een smalle top (4,5 mensen in vaste dienst) maar een brede basis van 350 (overwegend Oostendse) vrijwilligers. Zij zorgen voor ontvangst, kaartverkoop, bar. Zonder vrijwilligers geen festival, maar wat drijft deze mensen ertoe om tien dagen te komen werken voor 25 euro en een bord spaghetti? Wie de vraag stelt, krijgt gelijkaardige antwoorden over de sfeer, de verbondenheid en de trots om deel uit te maken van het festival. Eigenaarschap. Het gevoel “van bovenaf” gerespecteerd te worden. Muylaert: “Sommige vrijwilligers zijn er al vijftien jaar bij. Dat doet deugd.”

De zelfstandigheid van TAZ is niet zonder slag of stoot gegaan, maar vandaag blijkt de stedelijke overheid een enthousiaste partner. Naast een dotatie van 400.000 euro springt de stad ook logistiek bij. De stad heeft begrepen dat TAZ Oostende op het gebied van citymarketing geen windeieren legt, maar ook economisch is TAZ een motor. Wat de toestroom aan bezoekers de horeca opbrengt, is nog niet in kaart gebracht, maar de impact laat zich voelen. Zakelijk TAZ-leider Stefan Tanghe: “Ik

kan zo vijf mensen noemen die in Oostende een appartement gekocht hebben omwille van TAZ.” Daarnaast is er nog de return van wat het festival zelf spendeert in de stad. Geen wonder dat zowel politiek als middenstand het festival omarmen. Eigenaarschap? Zeker, maar van de pragmatische soort. Tanghe ziet echter ook een maatschappelijke kentering: “Vroeger waren er handelaars die dat maar geldverspilling vonden, dat linkse kunstengedoe... Vandaag spreken die mensen anders. Het kortzichtige eigenbelang heeft plaats gemaakt voor een gemeenschapsgevoel. Oostendenaars zijn fier geworden op hun festival.”

Hoe creëer je bij alle actoren zo'n eigenaarschap? Het antwoord is moeilijk te vatten, want het bevindt zich zowel op een bewust als een onbewust niveau. Een bewuste strategie van het festival is zeker om in te zetten op het aspect “ontmoeting”. In het sponsordossier wordt TAZ omschreven als een theaterfestival, een muziekfestival, een familiefestival én een ontmoetingsfestival. Een eenvoudig, infrastructureel voorbeeld van dat laatste: er zijn geen vipruimtes, Josse De Pauw eet in dezelfde backstagetent als de technici. Muylaert: “Dat

communitygevoel is essentieel. Het feit dat iedereen hier met iedereen kan praten, vind ik onze grootste verdienste.” Tanghe: ‘De sponsors worden één dag officieel ontvangen – de andere negen staan ze hier bij wijze van spreken in de keuken. Zo zien ze ook wat er misloopt, maar tegelijkertijd worden ze deelgenoot, met meer dan met geld alleen. Problemen hebben we alleen met de sponsors die geen deelgenoot worden, omdat ze de ziel niet vatten.’ Daarmee valt een beladen en ietwat romantisch woord, dat desondanks een plaats moet krijgen in de analyse van het eigenaarschap rond TAZ. De verpersoonlijking van de TAZ-ziel is Luc Muylaert, al wil hij dat zelf niet gezegd hebben. Tanghe: “Alles begint bij het intuïtieve vermogen van Luc Muylaert. Luc heeft een aantal mensen om zich heen verzameld die een levenshouding delen. Hij beseft zelf niet hoe sterk die keuzes het festival bepalen. Zijn levenswijze is viraal: ze verspreidt zich onder de kunstenaars, de medewerkers, de leveranciers...”

Tot zover het goednieuwsverhaal. Want is het eigenaarschap van TAZ absoluut de sterkte van het festival, dan zit er ook een risico aan vast. Een verlies van eigenaarschap op eender welk niveau zou rampzalig zijn, maar het meest broos is toch de verhouding met de basis. Een festival dat groeit en professionaliseert, moet de wensen en behoeften van zijn basis in het oog houden, wil het de broodnodige goodwill van die basis niet verliezen. Wie goed luistert, hoort soms verlangens naar de tijd dat TAZ nog in een klein schooltje paste, en dat alles veel kleinschaliger en gezelliger was. De festivalleiding erkent op een dunne lijn te balanceren, maar vertrouwt erop het evenwicht te bewaren. Tanghe: “Je moet mensen de tijd geven om te wennen aan een nieuwe situatie, al beseft ik dat er een plafond is. De schaalgrootte is nu anders dan vijf jaar geleden. Het is niet de ambitie om nog te vergroten, maar het was wél de bedoeling om hier te geraken.” Waarom? Tanghe: “Omdat we durven te hopen dat TAZ als ontmoetingsfestival iets kan betekenen. En als je pretendeert maatschappelijke impact te hebben, doe je dat niet met een evenement.”

Een ander risico schuilt in een economische vertaling van het begrip “eigenaarschap”. Mensen deelgenoot maken van je festival stimuleert niet alleen de gemeenschapsvorming, het rendeert ook financieel. Door publiek, medewerkers, artiesten,

kunstenaars, leveranciers en subsidiënten uit te roepen tot *stakeholders* worden ze meteen ook bewustgemaakt van hun verantwoordelijkheid: in tijden van crisis moet iedere *stakeholder* zijn duit in het zakje doen. Bij een aantal lijkt dat te lukken. Was de gemiddelde ticketprijs in 2005 nog 4 euro, dan is hij in 2011 9 euro – en toch noteerde TAZ dit jaar een stijging van 17,2 procent in het aantal verkochte tickets. Het publiek heeft zijn verantwoordelijkheid genomen. De vrijwilligers draaiden vroeger twee voorstellingen per dag, nu doen ze er zonder morren vier: ook zij zijn meegegaan. De keerzijde van de medaille is dat een gebrek aan eigenaarschap zich óók financieel vertaalt. Zo blijft de Vlaamse subsidiënt gevoelig achter in het “opnemen van zijn verantwoordelijkheid”. Tanghe: “Oostende blijft een kleine stad aan zee. Cultuursubsidies worden nog steeds in Brussel uitgegeven.”

Een laatste angel schuilt in een te ver gaande interpretatie van het begrip “eigenaarschap”. Wat als de actoren rond TAZ ook hun deel beginnen opeisen van het artistieke beslissingsrecht? Kan TAZ met zo’n massa aan *stakeholders* nog wel een eigen koers varen? Tanghe is formeel: “Dat dit niet gebeurt, is te danken aan de koppigheid van Luc Muylaert. Onze partners respecteren die koppigheid.” Muylaert: “Je kunt niet toegeven op artistieke onafhankelijkheid, anders ben je verloren.”

ELYNE COUSSENS

www.theateraanzee.be